

СЪВРЕМЕННО МОНОГРАФИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА РАЗВИТИЕТО НА СЛОЖНИ ИКОНОМИЧЕСКИ СИСТЕМИ ЧРЕЗ СИСТЕМНО-СТРУКТУРЕН ПОДХОД

Актуалното монографично изследване на проф. д-р ик.н. Асен Ковачев¹ третира широк диапазон от проблеми на анализа на развитието на икономическите системи през призмата на различни измерения. Разглежданата проблематика не е частен проблем, а засяга информационно-аналитичното осигуряване на икономическия анализ, което прави труда уникална по рода си разработка с научно-приложен характер.

Авторът поставя като основна цел на своето изследване *разработването и приложението на информационно-управляващ инструментариум* за развитието на сложни икономически системи, като се отчитат вътрешноприсъщите им качества. Този инструментариум притежава безспорна полезност за институциите, чиято задача е да осигурят благоприятна среда за устойчиво развитие на икономическите системи чрез ефективно регулиране на равновесието между търсенето и предлагането на продукти. Допълнителната комплексност на проблематиката произтича от необходимостта за съгласуване на два вида "автоматизъм": първо, в развитието на системите и поддържането на тяхното динамично равновесие, и второ, при поддържането на пазарното равновесие между агрегатното търсене и предлагане на стоки и услуги в рамките на пазарното конкурентно развитие на системите.

Основен акцент в разработката е поставен върху реструктурирането на икономическите системи и нарастването на тяхната производителност, както и върху поддържането на динамично променящата се *равновесна устойчивост на развитието* и на продуктивното съзряване на системите. Задълбоченият анализ на проблематиката е осъществен чрез прилагането на системно-структурния подход за изследване на тези системи и през призмата на концепцията за устойчивото социално-икономическо развитие.

Първа глава е посветена на качествата на сложните системи и променящото се равновесие при тяхното развитие. При представянето на съдържателните характеристики на икономическите системи е използван дедуктивен аналитичен подход за последователно разглеждане на елементите от по-общ и абстрактен характер към конкретизация и детайлизация на структурните характеристики на икономическите системи, правилно определени от автора като "решаващ фактор на тяхното развитие". Изведени са някои съществени проблеми на съвременните икономически изследвания (например липса на адекватен апарат за изследване на научно-приложни проблеми, имащи системен характер), което позволява радикално да се разшири приложното поле на системния подход.

¹ Асен Ковачев. Развитие на икономическите системи. Системно структурен подход към реструктурирането, продуктивността и устойчивостта на развитието. С.: УИ "Стопанство", 2008, 216 с.

Авторът формулира методически изисквания в две направления. Първо, по отношение на надеждността на информацията, като формирането и оценките на алтернативите за реструктуриране на реалния сектор на икономиката трябва да се правят в рамките на националните сметки и чрез инструментариума на баланса на междуотрасловите връзки. Второ, по отношение на подхода за измерване и оценка на ефективността на решенията за избор на вариант за реструктуриране, като проф. Ковачев застъпва становището, че тези решения изискват синтез от алокативна, технологична и координационна ефективност.

Методическите изисквания към представянето на промените в структурите и продуктивния потенциал на икономическите системи са разработени целенасочено, детайлизирано и обстойно във втората част. Предложеният системно-структурен информационно-аналитичен и прогностичен инструментариум има иновативен характер и е синтезиран в итеративната процедура RPSD, която интегрира отрасловите с междуотрасловите структурни промени. Изведени са математически и съдържателни предимства на RPSD-процедурата спрямо прилагания методически информационно-управляващ инструментариум. Авторът достига до извода, че провеждането на адекватна политика за стратегическо развитие на страната може да доведе до реализиране на целите на перспективното развитие при условие, че се използват стратегии за устойчиво развитие и нарастващо интегриране в европейското икономическо пространство. Заедно с това той застъпва становището, че активизирането и умножаването на националните диференциални предимства може да се осъществи чрез подходящо и целесъобразно инвестиране на интегративните фондове на ЕС.

Третата част от монографията представлява емпиричен анализ на отрасловите и междуотрасловите структурни изменения в развитието на българската икономика. Този анализ се основава на отчетните баланси на междуотрасловите връзки в рамките на производствената сфера за отделни години от периода 1963-1995 г. Въз основа на използваната информационна база е проведено експериментално верифициране на адекватността на RPSD-процедурата за периода 1972-1976 и 1988-1991 г. Изведени са генеративно-конструктивните възможности на тази процедура, като се прави сравнение с измерените интегративни промени в българската икономика. Последните са отчетени чрез традиционните индекси при постоянен състав от базисната година, при които не се отчитат настъпилите междуотраслови промени.

В четвъртата част на разработката е обоснована институционалната структура, осигуряваща устойчиво развитие, като е поставен акцент върху нейната системност и ефективността на координацията на управленско-регулативните политики в условията на пазарно реформиращата се национална икономика. При усъвършенстването на тази структура е обърнато внимание върху самоцелното, несъобразено с конкретните икономически условия законодателство, и върху практиката на механично пренасяне от развити в икономическо отношение страни на управленски механизми и политики, което не би довело до очакваните резултати и затруднява хода на

осъществяваната икономическа реформа в България. Обърнато е внимание върху значението на дейността на основните органи, ангажирани с извършването на управленско-регулативни функции, за развитието на националната икономика, както и на основните структурни елементи, имащи първостепенна роля за институционалната структура и развиващите се бизнес-организации.

Авторът разкрива и някои стратегически изисквания за включването на българската икономика във вътрешния пазар на ЕС. Тези изисквания са разгледани в два аспекта: първо, хармонизиране на законодателството и второ, създаване на подходящи структури за прилагане на законовите разпоредби на ЕС. Последното е определено като особено трудна задача, изискваща изключително внимание върху конкурентоспособността, социалната и екологичната политика, които са изключително важни за балансираното функциониране на вътрешния пазар.

Особено полезни в практико-приложен аспект са изясняването на *съвременните форми на взаимоотношения между компаниите и моделът за формирането на виртуално предприятие*, фокусиран върху постигането на синергичен ефект. Като фундаментална предпоставка за пълноценното развитие на стратегическите алианси е обосноваването на преходът от класическото корпоративно към маркетингово управление на техния бизнес. На базата на цялостната маркетингова структура ясно са изведени насоките за стратегически промени, а именно от корпоративна и функционална към алиансно-мрежова и пазарно-процесна организация и управление на бизнеса.

Определено може да се каже, че монографичното изследване на проф. А. Ковачев представлява обобщение на неговите научни постижения в дългогодишния му творчески път на водещ представител на научната мисъл в областта на управлението на икономиката у нас. На базата на своя богат научноизследователски опит той е успял да обхване структурните изменения в икономическата система като синтезираща характеристика на нейната вътрешна активност и динамизъм.

В изследването са направени значими изводи по отношение на управленските политики, осигуряващи устойчивото постъпателно развитие на икономиката при съвременното високотехнологично и информационно равнище, както и относно потенциала при интегрирането на националната икономика в единния вътрешен пазар на ЕС. Фундаментално значение има разработената и ползотворно използвана от автора RPSD итеративна процедура за балансирането на реализираната продукция с рекурентно определяните промени на пренесената стойност по отрасли и подотрасли. Монографичното изследване е потенциално полезно в методическо отношение като приложение на системно-структурния подход към реструктурирането, продуктивността и устойчивостта на развитието.

Доц. д-р Матилда Александрова